

Üç Uzun Öykü

Kenzaburo

Oe

Kurbanı Beslemek

7. BASKI

Çeviri: ALI VOLKAN ERDEMİR

♥ can
çağdaş

KENZABURO OE
KURBANI BESLEMEK
ÜÇ UZUN ÖYKÜ

Can Çağdaş

Kenzaburo Oe'nin *Şiiku*, *Varera no kyoki o ikinobiru miçi o oşie yo* ve *Mizukara vaga namida o nuguitamau hi* adlı uzun öykülerinin bir araya getirilmesiyle oluşmuştur.

Şiiku, Kurbanı Beslemek

© 1958, Kenzaburo Oe

© 1994, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Varera no kyoki o ikinobiru miçi o oşie yo, Delilikten Kurtar Bizi

© 1969, Kenzaburo Oe

© 1995, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Mizukara vaga namida o nuguitamau hi, Gözyaşlarımı Sileceği Gün

© 1972, Kenzaburo Oe

© 1995, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Bu eserin Türkçe yayın hakları The Wylie Agency (UK) Ltd. aracılığıyla alınmıştır.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: 2015

7. basım: Ocak 2023, İstanbul

Bu kitabın 7. baskısı 1 000 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Cem Alpan

Editör: Faruk Duman

Düzeltili: Mert Tokur

Mizanpaj: Bahar Kuru Yerek, M. Atahan Sıralar

Kapak tasarımı: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Baskı ve cilt: Arı Matbaası

Davutpaşa Cad. Emintaş Kâzım Dinçol San. Sit. No: 81/39,

Topkapı, İstanbul

Sertifika No: 44009

ISBN 978-975-07-2615-6

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Maslak Mah. Eski Büyükdere Cad. İz Plaza Giz, No: 9/25, Sarıyer/İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 43514

KENZABURO OE
KURBANI BESLEMEK
ÜÇ UZUN ÖYKÜ

ÖYKÜ

1994 NOBEL EDEBİYAT ÖDÜLÜ

Japonca aslından çeviren

Ali Volkan Erdemir

Kenzaburo Oe'in Can Yayınları'ndaki diğerk kitabı:

Kişisel Bir Sorun, 2010

KENZABURO OE, 1935 yılında Japonya'nın Şikoku Adası'nda doğdu. Tokyo Üniversitesi'nde Fransız edebiyatı eğitimi gördü. Eserlerinde İkinci Dünya Savaşı sonrasında yetişen kuşağın hayal kırıklığını ve duygularını ifade etti. Güçlü toplumsal ve siyasal eleştirileriyle Japon edebiyatında kendine özgü bir yer edindi. 1957'de *Kurbanı Beslemek*, 1964'te *Kişisel Bir Sorun*, 1967'de *Sessiz Çılgılık*, 1969'da *Delilikten Kurtar Bizi*, 1983'te *Atarashii hito yo, mezameyo* adlı eseri (Ayağa Kalk Genç Adam) yayımlandı. Çarpıcı romanları ona dünya edebiyatında da önemli bir yer kazandırdı; Oe, 1994 Nobel Edebiyat Ödülü'yle onurlandırıldı.

ALİ VOLKAN ERDEMİR, Öğretim üyesi, yazar ve çevirmen. Yüksek lisans ve doktorasını tamamladığı Kyoto Üniversitesi'nde konuk öğretim üyesi olarak bulundu. *Japonya'da Türk İmgesinin Oluşumu* (2014), *Yerleşik Yabancı Pierre Loti* (2018) adlı araştırma kitaplarıyla *Maruko'nun Yolculuğu* (2019) adlı çocuk hikâye kitabının yazarıdır. Kenzaburo Oe, Yukio Mishima ve Haruki Murakami'nin birçok kitabını çevirdi. Edebiyat dergilerinde özgün haikularının yanı sıra Matsuo Basho ve Taneda Santoka'dan yaptığı haiku çevirileri de yayımlanmıştır. 2020 yılında Japonya Dışişleri Bakanı Ödülü'yle taltif edilmiştir.

İçindekiler

Kurbanı Beslemek	11
Delilikten Kurtar Bizi	67
Gözyaşlarımı Sileceği Gün	119

KURBANI BESLEMEK

Kardeşimle birlikte, vadinin dibindeki geçici krematoryumun –sık çalılar kesilerek açılmış alanın hafifçe kazılmasıyla meydana getirilmiş bir ölü yakma yeriydi burası– yağ ve kül kokan yumuşak zeminini birer tahta parçası ile eşeliyorduk. Vadinin dibini akşam karanlığı ve ormanda bir pınardan fışkıran su kadar soğuk bir sis tabakası kaplamıştı; bizim yaşadığımız yer olan bayır tarafına, yani taş döşeli yolun çevrelediği küçük köyümüzün üzerine şarap kırmızısı bir ışık vuruyordu. Yerimden doğruldum, ağzım yırtılırcasına esnedim. Kardeşim de doğruldu ve küçük bir esnemenin ardından bana gülümsedi.

Kalkıştığımız “toplamacılık”tan vazgeçerek elimizdeki tahta parçalarını gür otların arasına fırlatıp köye çıkan patikayı yan yana yürümeye başladık. Krematoryuma, yakılan cesetlerden artakalan, göğsümüzü süsleyecek birer madalya gibi takabileceğimiz iyi durumdaki kemikleri toplamak için gelmiştik. Ne var ki köydeki diğer çocuklar bizden önce davrandıklarından elimiz boş dönüyorduk. Başka çarem yoktu: İlkokuldaki sınıf arkadaşlarımdan birini dövüp kemik parçalarını alacaktım elinden. Daha iki gün önce, o krematoryumda parlak alevler arasında bir kadın cesedinin küçük bir tepe gibi şişen çıplak karnını, son derece üzgün bir yüz ifadesiyle

orada öylece uzanmış halini, kara kıyafetler içindeki büyüklerin ardından görmüştüm. O ânı hatırlayınca ürperdim, kardeşimin ince kolunu kavrayıp adımlarımı sıklaştırdım. Cesetten kalan koku, nasırlı parmaklarımızın arasında ezdiğimiz böceklerden çıkan sümüksü salgıdan yayılan koku gibi burnumun direğini kırıyordu.

Ölülerimizi köyde yakmak zorunda kalışımıza, yaz öncesinden başlayıp hâlâ devam eden yağmurlar neden olmuştu; ardı arkası kesilmeyen yağmurlarla oluşan su taşkınları artık günlük, sıradan bir olay haline gelmişti. Köyümüzden kente giden en kestirme yol olan asma köprü toprak kayması sonucu yıkılınca köy ilkokulunun ek binası kapatılmıştı. Posta işleri durmuştu ve yetişkinler ancak zorunlu hallerde, dağın sırtındaki dar ve tehlikeli patikadan geçerek kente varıyorlardı. Bu durumda, ölüleri kentteki krematoryuma taşımak söz konusu bile olamazdı.

Ancak, kentle bağlantımızın tamamen kesilmesi, tarımla geçinen, eski bir yerleşim yeri olmasına karşın pek gelişmemiş köyümüzde endişe uyandırmıyordu. Çünkü kentlilerin biz köylülerden pis hayvanlarımız gibi iğrenmeleri bir yana, günlük ihtiyaçlarımızın tümü, dar vadiye bakan bayırdaki küçük yerleşim mekânımızda istif edilmiş durumdaydı. Ayrıca okulun daha yazın başında tatile girmiş olmasına çocuklar çok seviniyordu.

Tavşandudak, köyün girişindeki taş döşeli yolun başında, göğsüne bastırıldığı bir köpekle dikiliyordu. Kardeşimi omzundan tutup ona doğru çevirdim ve birlikte yaşlı kayısı ağacının koyu gölgesinden geçerek Tavşandudak'ın kucakladığı köpeğe bakmaya koştuk.

Tavşandudak, "Bakın!" diyerek sarsınca, kollarının arasındaki köpek hırladı. "Baksanıza şuna!" Tavşandudak'ın kollarında kan ve köpek tüylerinin bulaştığı ısırik izleri vardı. Göğsündeki ve kalın kısa boynundaki ısırik

izleri de tomurcuk gibi kabarmıştı. “Bakın,” dedi Tavşandudak, büyük bir ciddiyetle.

“Hani dağa, vahşi köpek yakalamaya beraber gidecektik!” dedim, çok şaşırılmış ve kırılmıştım. “Sözünü tutmayıp tek başına gittin demek.”

“Seni aradım,” dedi hemen Tavşandudak, “ama bulamadım.”

“Isırmış seni,” dedim, bir kurt gibi vahşi bakışlı, burun delikleri öfkeyle şişip inen köpeğe parmaklarımın ucuyla usulca dokunarak. “İnine girdin mi peki?”

“Evet, boğazımı ısırmasın diye boynuma bir deri kemer sararak girdim,” dedi Tavşandudak büyük bir gururla.

Hayalimde o sahneyi canlandırdım; gün ışığı vuran erguvani bayırdaki taş döşeli yolda, boynunu deri kemerle sararak emniyete alan Tavşandudak, kucağında orasını burasını ısırıp duran köpek yavrusuyla, kurumuş ot ve dallarla dolu inin ağzından çıkıyordu.

“Yeter ki seni boğazından yakalamasın,” dedi Tavşandudak, kendine güvendiğini belli eden yüksek bir sesle. “Tabii, yuvada yalnızca yavrular kalıncaya dek beklemem gerekti.”

“Köpekleri vadide koşarken görmüştüm,” dedi kardeşim heyecanla, “beşini birden.”

“Yaa,” dedi Tavşandudak, “ne zamandı bu?”

“Öğleden hemen sonraydı.”

“Tamam işte, onlardan sonra da ben çıktım.”

“Bu beyaz hayvan ne güzel böyle,” dedim hayranlığımı ses tonuma yansıtmadan.

“Bunun annesi bir kurtla çiftleşmiş,” dedi Tavşandudak; durumu muzırca ama gerçeği aktaran bir yerel ağızla açıklamıştı.

“Müthiş,” dedi kardeşim sanki bir rüyadaymışçasına.

“Bana iyice alıştı,” dedi Tavşandudak böbürlenerek, “bundan böyle vahşi dostlarının yanına dönmeyecektir.”

Kardeşimle ben susuyorduk.

“Bakın, gördünüz mü?” dedi Tavşandudak, köpeği birden taş döşeli yola bırakarak. “Gördünüz mü?” Kardeşimle ben köpek yerine dar vadiyi örten gökyüzüne bakıyorduk; inanılmaz büyüklükte bir uçak müthiş bir hızla üstümüzden geçmekteydi. Havayı yaran şiddetli ses dalgaları bizi de bir anlığına içine alınca bu sesin içinde, yağa yakalanmış böcekler gibi, kımıldayamamıştık.

“Düşman uçağı!” diye bağırdı Tavşandudak. “Düşman burada!”

Gökyüzüne bakarken avazımız çıktığı kadar haykırdık: “Düşman uçağı...”

Ama artık gökyüzünde batmakta olan güneşin kızıla çevirdiği bulutlar dışında hiçbir şey görünmüyordu. Bakışlarımızı Tavşandudak'ın taş döşeli yolda havlaya havlaya dans eder gibi koşan köpeğine çevirdik. Köpek, bir anda yoğun çalıkların arasına girip gözden kayboldu. Tavşandudak, köpeğin peşinden gitmek üzereyken öylece donup kaldı. Kardeşimle sake içmişiz de kanımız kaynamış gibi güldük. Tavşandudak da, sinirlendiği halde gülmesini engelleyemedi.

Tavşandudak'ın yanından ayrılıp alacakaranlıkta pusuya yatmış iri bir canavar gibi görünen ambara döndük. Babam, yarı karanlık, toprak zeminli mutfakta bizim için akşam yemeği hazırlıyordu. “Biz uçak gördük,” diye bağırdı kardeşim sırtı bize dönük babama. “Kocaman bir düşman uçağı.” Babam arkasını bile dönmeden homurdanır gibi bir şeyler söyledi. Babamın ağır av tüfeğini temizlemek için toprak zeminli mutfağın ahşap duvarındaki yerinden aldım; kardeşimle kol kola girerek karanlık merdivenlerden yukarı çıktık.

“Köpeğin kaçışına üzüldüm,” dedim.

“Uçak da kaçtı,” diye ekledi kardeşim.

Köyün merkezinde yer alan umumi ambarın üst katında, bir zamanlar ipekböceği yetiştiriciliği için kullanıl-

miş odada yaşıyorduk. Babam tahtaları oynamaya başlamış kalın döşemenin üzerine serdiği hasır ve battaniyelerin üzerinde yatarken, ipekböceği sepetiyle eski tahta kapı kullanılarak yapılmış yatakta kardeşimle ben uyuyorduk. Duvar kâğıtlarına sinmiş berbat koku geçmemişti daha; tavan kirişindeki çürümüş dut yapraklarını yiyerek yaşayan ipekböceklerinin yaşam alanı artık insanların olmuştu.

Hiç mobilyamız yoktu. Namlusuyla birlikte, üzerinde yağ birikmiş dipçığı de sanki bir çelik parçasıymış gibi parlayan, ateş edildiğinde insanın kolunu uyuşturacak kadar şiddetle geri tepen av tüfeği, fakir evimizin nadide eşyalarındandı. Bunun dışında, çıplak kirişlerden aşağıya doğru sarkan, kurutulmuş gelincik postu ile çeşitli kapanlarımız vardı. Babam, yabani tavşan ile yabani kuş, karın çok yağıp biriktiği kışlarda da yabandomuzu avlar; kapanla yakaladığı gelinciklerin postlarını kurutur, bunları kent belediyesine satarak geçimimizi sağlardı.

Kardeşimle ben, yağlı bir bezle tüfeğin namlusunu parlatırken, kapının tahta aralığından karanlık gökyüzüne bakıyor, uçağın uğultusunu yeniden duymayı bekliyorduk. Ne var ki köyün üzerinden çok seyrek uçak geçirdi. Silahı duvardaki yerine koyup yatağımıza uzandık, babamızın sebzeli pirinç lapasını getirmesini aç karnlarımız guruldayarak bekliyorduk.

Kardeşimle ben sert kabuklu, etli bir meyvenin içindeki iki küçük çekirdek gibiydik, ışıkla ilk bulduğunda titreyerek yarılacak bir zarla sarılmış yumuşak, sulu iki yeşil çekirdek. Bu sert kabuğun dışında, çatıdan bakıldığında uzakta ince bir çizgi halinde parlayan denizin kenarındaki, sıra sıra dağların ardındaki kentte, çok uzun zamandır anlatılagelen bir efsane kadar çarpıcı ve sevimsiz savaş, pis havasını kusuyordu. Ancak bu savaş bizim için, köyde genç erkeklerin yokluğundan ve ara sıra postacının cepheden getirdiği ölüm haberlerinden başka bir

anlam ifade etmiyordu. Savaş sert kabuğumuzdan, kalın etimizden geçip bize erişememişti. Son günlerde köyün üzerinden geçmeye başlayan “düşman” uçakları bizim için ender görünen bir kuş türünden öte bir şey değildi.

Şafağa doğru şiddetli bir yer sarsıntısı ve korkunç bir çarpma sesi ile gözlerimizi açtık. Babam yere serdiği battaniyenin üzerinde oturuyordu; gözleri, gece yarısı, ormanda pusuya yatmış, avının üzerine atlamaya hazır bir hayvan gibi hırsıyla parlıyordu, vücudunu büzmüştü. Ne var ki yerinden fırlayıp kalkmaktansa kendini yeniden yatağa bırakarak uykuya daldı.

Uzun bir süre kulak kabartarak bekledim ama bir gü-rültü çıkmadı. Ambarın tavan penceresinden içeri sızan ay ışığında parlayan küf ve küçükbaş hayvan kokusunu andıran nemli havayı soluyarak sabırla bekledim. Uzun bir süre geçti, yanımda alnı ter içinde kalmış halde uyuyan kardeşim hafifçe inledi. Anlaşılan kardeşim de benim gibi gü-rültüyü yeniden duyar mıyım diye beklemiş; olmayınca dayanamayıp uyuyakalmıştı. Elimle kardeşimin bir bitki sapı kadar zayıf ve ince boynuna dokunup onu hafifçe sallayarak güvende olduğunu hissettirmek istedim, bu temasla sakinleşip ben de yeniden uykuya daldım.

Uyandığında ambarın tahta aralıklarından içeriye gün ışığı süzölmüş, hava da çoktan ısınmıştı. Babam ortalıkta görünmüyordu. Duvardaki silah da yerinde değildi. Kardeşimi hafifçe sarsarak uyandırdıktan sonra yarı çıplak halde, ambarın önündeki taş döşeli yola çıktım. Yola ve taş basamaklara güneş ışıkları vurmuştu. Gözleri kamaşmış çocuklardan kimi ayakta öylece dikiliyor, kimi köpeğinin bitlerini ayıklıyor, kimi de bağırarak koşturuyordu; ama tek bir yetişkin görünmüyordu ortalıkta. Kardeşimle demircinin kâfur ağacının gölgesindeki küçük işliğine koştuk. Loş ışıkta hiç harlı kömür ateşi yoktu; kö-rük sesi duyulmuyor, demirci yarısını toprağa gömdüğü

akkor halindeki demir parçasını, güneşten olağanüstü şekilde bronzlaşmış kaslı koluyla dövmüyordu. Hayatımızda ilk kez böyle bir durumla karşılaşmıştık: Sabahtı ve demirci işliğinde değildi. Kardeşimle kol kola girip taş döşeli yoldan sessizce geri döndük. Köyde tek bir yetişkin erkek bile yoktu. Kadınlarsa evlerinin içinde olmalıydılar. Çevrede, kavurucu güneş ışığı altında kendilerinden geçmiş çocuklar vardı sadece. Yüreğim fena daraldı.

Köy çeşmesine inen merdivenin taş basamaklarına uzanmış Tavşandudak, bizi görünce el sallayıp koşarak yanımıza geldi. Bilgiçlik taslarken ayrıık dudağının arasından koyu, ince beyaz bir salya köpüğü taşıyordu.

“Hey, biliyor musun?” diye bağırarak sordu sırtıma eliyle vurarak, “biliyor musun?”

“Neyi?” diye sordum.

“Dün gördüğümüz uçak vardı ya, gece dağa çakılmış,” dedi, “şimdi köyün tüm erkekleri, ellerinde av tüfekleriyle dağda, uçaktaki askerleri arıyorlar.”

“Düşman askerlerini mi vuracaklar yani?” diye sordu kardeşim acı ve tiz bir sesle bağırarak.

“Hayır, vurmayacaklardır; hem zaten pek fazla mermileri de yok,” diye nazikçe yanıtladı Tavşandudak. “Öldürmek yerine onları yakalamaya çalışacaklardır.”

“Uçağa ne oldu acaba?” diye sordum.

“Çam ormanına düşüp paramparça olmuş,” dedi Tavşandudak hızlı bir şekilde, gözleri ışıldıyordu. “Postacı görmüş uçağın çakılışını. Sen o bölgeyi biliyorsun di mi?”

Biliyordum, şimdi çam ormanında ağaçlar püskül gibi kozalaklanmış olmalıydı. Yabani kuşların yumurtalarına benzeyen kozalaklar yaz sonunda açılacak, biz de onları mermi niyetine toplayacaktık. Belki de bir akşam karanlığında ya da şafak vakti yaşadığımız ambara aniden şiddetli bir gürültü çıkaran o kahverengi mermilerden atılacaktı.

“Pişt!” diye seslendi Tavşandudak, büzülmüş dudaklarının altından pembe diş etleri görünüyordu. “O ormanı biliyorsun değil mi?”

“Evet, evet, biliyorum!” dedim ben de dudaklarımı büze büze. “Gidelim mi?”

Tavşandudak’ın gözlerinin çevresinde sayısız kırışıklık belirdi, şeytansı bir şekilde gülümseyerek sessizce bana bakıyordu. Bu hali beni rahatsız etmişti.

“Gideceksek hemen üzerime bir gömlek alıp geleyim,” dedim Tavşandudak’a bir bakış atarak, “ama yalnız gitmek istersen sen yola çık haydi, ben ardından yetişirim.”

Tavşandudak’ın bu sefer yüzü buruştu; durumdan hoşnut, “Hayır, olmaz! Çocukların oraya gitmeleri yasaklandı. Yabancı asker sanılıp vurulabiliriz,” dedi.

Başımı öne eğip sabah güneşinin ısıttığı taşların üzerindeki çıplak ayağıma, kısa, gürbüz parmaklarıma baktım. Hayal kırıklığı bir bitki özü olup vücuduma sızarken, içim yeni öldürülmüş bir tavuğun iç organları gibi alev alev yanıyordu.

“Düşman askerleri neye benziyorlardır acaba?” diye sordu kardeşim.

Tavşandudak’ın yanından ayrılıp kardeşimle kol kola, taş döşeli yoldan yürüyerek ambara döndük. Gerçekten yabancı bir ülkenin düşman askeri neye benzerdi acaba? Çayırdaki, ormandaki nasıl gizlenmişlerdi? Vadideki, köyü çevreleyen orman ve çayır soluğunu tutup gizlenmiş yabancı askerlerle dolmuş gibi hissediyordum; o kısık nefes alıp verişleri, artarak büyük bir gürültü koparcakmış gibi geliyordu bana. Terli vücutlarından çıkan yabancı koku tüm vadiyi kaplamıştı sanki.

“Ölmemiş olsalar bari,” dedi kardeşim rüyadaymış gibi. “Yakalayıp buraya getirsinler.”

Eeyore, görmek denilen şey, hayal gücünü kullanarak objeleri algılamaktan başka bir şey değildir ki. Eeyore, senin göz sinirlerin düzgün çalışıyorsa bile, hayvanları hayal etme isteğinin olmadıktan sonra onları yine göremezsin. Burada karşımıza çıkan şeyler, günlük yaşantımızda görmeye alışık olduğumuz, onları algılamak için hayal gücümüzü azıcık bile çalıştırmamıza gerek olmayan şeyler değil Eeyore.

Mişima'nın, "Yaşayan en büyük Japon yazarlarından biri," dediği Kenzaburo Oe, kitaba adını veren "Kurbanı Beslemek" adlı uzun öyküsünde en sıradan ve masum insanın nasıl bir canavara dönüşebileceğini, salt mimiklerle bile ırkçılığın nasıl usul usul beslenebileceğini anlatır.

Can Yayınları'nın geçmişte üç ayrı kitap olarak yayımladığı *Kurbanı Beslemek*, *Delilikten Kurtar Bizi* ve *Göz yaşlarımı Sileceği Gün* adlı bu üç uzun öyküsünde Oe, çağdaş dünyanın uğraştığı en sıkıcı insanî sorunları yüksek bir edebî başarıyla anlatıyor. Özgün dilinden yeniden çevrilen bu üç uzun öykü bu kez bir arada yayımlanıyor.